

LENIN ÉS A SZOVJET HADITUDOMÁNY

A. Sztrokov ezredes

A nagy Leninnek, a kommunista párt megalapítójának, a világ első szocialista állama és annak fegyveres erői létrehozójának történelmi érdeme az új, szocialista katonai elmélet alapjainak kidolgozása.

V. I. Lenin, Marx és Engels tanítását az új viszonyok között alkotó módon továbbfejlesztve, feltárta a társadalmi fejlődés törvényszerűségeit az imperializmus korszakában. Meghatározva az imperializmust, mint a kapitalizmus utolsó fázisát, és bebizonyítva pusztulásának elkerülhetetlenségét, Lenin arra a következtetésre jutott, hogy a kapitalizmus egyenlőtlen fejlődésének törvénye következtében a szocializmus nem győzhet egyszerre minden országban, s hogy a szocializmus győzelme lehetséges először néhány, sőt egyetlen egy országban is. A szocializmus egy országban való győzelmének lehetőségéről szóló elmélet megkövetelte a szocialista állam fegyveres védelme szükségességének és védelmi képessége megszilárdításának tudományos megalapozását.

V. I. Lenin fényesen oldotta meg ezt a feladatot. Lenin sokoldalúan kidolgozta a világ első szocialista államának védelmi kérdéseit a kapitalista agresszorok ellen, az új típusú fegyveres erők létrehozásának kérdéseit, lefektette a szovjet haditudomány alapjait. Ezeket a lenini tanításokat fejlesztették tovább Lenin harcostársai és a párt határozatai.

Lenin, a proletárforradalom nagy stratégája közvetlenül vezette az októberi fegyveres felkelést Petrográdon és a szocialista haza védelmét a külföldi katonai intervenció és a polgárháború időszakában.

A polgárháború és a külföldi katonai intervenció nehéz éveiben **elért győzelmek** csak azért váltak lehetővé, mert ezt a harcot a kommunista párt vezette, az a párt, amely mély kapcsolatot tartott a dolgozók széles tömegeivel, odaadással szolgálta az ország és a nép érdekeit, s mert a honvédelmi munkát vezető Munkás-Paraszt Védelmi Tanács élén a proletariátus nagy vezére, Lenin állott. Lenin hagyatéka a hadügy szervezésének területén hatalmas. Mint ahogy M. I. Kalinin megjegyezte: A dolgozó tömegek háborúinak történetében, amelyet felszabadulásukért vívtak az elnyomás ellen, Lenin volt a legnagyobb hadvezér.

I.

A szovjet haditudomány együtt született és korszerűsödött a szocialista állam és fegyveres erőinek megalakulásával és fejlődésével. A Szovjet Hadsereg nem vehette át mechanikusan a régi burzsoá haditudományt. Ki kellett dolgozni az új, szovjet haditudományt, hogy a marxizmus—leninizmus tanítása alapján megmutassa az imperialista hódítók elleni igazságos, felszabadító háború győzelmes vezetésének útjait. A proletariátus vezetéi és teoretikusai, Marx és Engels abból a célból, hogy kidolgozzák a proletariátus fegyveres harcának stratégiáját és taktikáját, a fegyveres felkészésre való felkészülés módszerét és annak vezetését, általánosították a forradalmi események tapasztalatait, foglalkoztak katonai elméleti kérdésekkel. Azonban Marx, és főleg Engels — aki sokat foglalkozott katonai kérdésekkel — katonai elméleti hagyatékának jelentőségéről szólva nem szabad elfelejteni, hogy ők abból indultak ki, hogy a szocialista forradalom vagy minden országban egyszerre, vagy a civilizált országok többségében fog győzni és ezért nem dolgozták ki a győztes szocialista ország védelmének konkrét kérdéseit az imperialista agresszorokkal szemben.

A szocialista állam fegyveres erői építésének kérdése teljesen új volt. „Nem emlékszem — mondotta Lenin —, hogy a szocializmus korábbi tanítómesterei, akik igen sokat előreláttak a közelgő szocialista forradalomból és sok mindenre rámutattak ezzel a forradalommal kapcsolatban — nem emlékszem, hogy nyilatkoztak volna ebben a kérdésben, mert csak akkor merült fel, amikor hozzáfogtunk a Vörös Hadsereg építéséhez.”¹

V. I. Lenin kidolgozta a szocialista forradalomban született és kapitalista környezetben levő szovjet állam fegyveres erőinek felépítési elveit. Alkotóan alkalmazva a marxizmust a katonai ügyek területére, általánosítva a kommunista párt és a szovjet állam fegyveres erőinek katonai-harci tapasztalatait, kritikailag átdolgozva és felhasználva a legjobbakat mindabból, amit a régi hadművészet adott, V. I. Lenin és az ő tanítványai és harcostársai megalkották a szovjet haditudományt — amely elméleti alapja a szocialista haza védelmében folytatott háborúra való felkészülésnek és a háború vezetésének.

A szovjet haditudomány elszakíthatatlan kapcsolatban van a marxizmus—leninizmus tanításával a háborúról és a fegyveres erőkről, azzal a tanítással, amely a háborúk és a hadseregek osztályjellegével és lényegével, ezek keletkezésének és fejlődésének törvényszerűségeivel foglalkozik. Ez a tanítás a haditudomány szilárd elméleti alapja. Ez a tanítás azonban nem helyettesíti a haditudományt, amely a

¹ Lenin művei 29. köt. 147. old.

háborúnak, mint a fegyveres harcnak törvényeit, vagyis a háború vezetésének törvényeit tanulmányozza. A haditudomány törvényszerűségeinek helyes megismerése azonban csak a marxizmus-leninizmus elméletének alapján lehetséges.

V. I. Lenin kidolgozta a háború és a gazdaság kapcsolatának és a gazdaságnak a háború vezetésére gyakorolt hatásának alapvető tételeit az imperializmus korszakában. Az imperializmus korában a háború és a gazdaság közötti kapcsolat igen közvetlenné és mindent átfogóvá vált. „A modern háborúban... a gazdasági szervezetnek döntő jelentősége van”² — írta Lenin 1917-ben a „Fenyegető katasztrófa és hogyan kell ellene harcolni” című munkájában. A keleti népek kommunista szervezeteinek második oroszországi kongresszusán tartott előadásában (1919. nov. 22.) Lenin a polgárháború tapasztalatairól beszélve rámutatott arra, hogy „A háború minden nemzet összes gazdasági és szervezeti erőinek a próbája.”³

A győzelem a háborúban nemcsak a harcokban és az ütközetekben, hanem a hátszországban is kovácsolódik. Ezért nagy figyelmet kell „fordítani... a hátszország megerősítésére”⁴ — mutatott rá Lenin. A győzelem eléréséhez az egész nép erőfeszítésére szükség van, mozgósítani kell az ország összes gazdasági tartalékait. „A komoly hadviseléshez szilárdan megszervezett hátszország szükséges. A legjobb hadsereget, a forradalom legodaadóbb híveit is azonnal elpusztítja az ellenség, ha nincsenek eléggé felfegyverezve, ellátva élelemmel és kiképezve.”⁵

Az imperializmus korában növekedett a hadsereg és az egész hadszervezet függősége a gazdasági viszonyoktól. Még 1905-ben Lenin azt mondta, hogy „az ország katonai szervezete és egész gazdasági és kulturális rendje között sohasem volt még oly szoros a kapcsolat, mint napjainkban”.⁶

A korszerű háborúban több milliós hadseregek vesznek részt, amelyek bonyolult harci technikával vannak felfegyverezve. A hadseregek harci lehetőségei függenek a gazdasági feltételektől. A katonai terveket gazdaságilag is biztosítani kell. A történelmi tapasztalat meggyőzően mutatja, hogy ha a haditervek elszakadnak a reális gazdasági lehetőségektől, úgy ezek elkerülhetetlenül kalandorsághoz vezetnek.

A háború vezetésének művészete a társadalmi-gazdasági rendszertől, a termelőerők fejlődésétől, a katonai technikától van függőségben. A hadművészet és a termelési mód összhangjának törvényét már Marx és Engels megfogalmazta, Lenin pedig az imperializmus korszakára alkalmazta.

² Lenin művei 25. köt. 388. old.

³ Lenin művei 30. köt. 141. old.

⁴ Lenin katonai levelei, 1917—1920, 83. old. oroszul.

⁵ Lenin művei 27. köt. 62. old.

⁶ Lenin művei 8. köt. 39. old.

V. I. Lenin ném egy esetben rámutatott arra, hogy a szüntelenül fejlődő katonai technika milyen nagy hatással van a hadművészetre. 1905-ben „A védelemből támadásba” című cikkében V. I. Lenin az imperializmus korszakában lezajlott háborúk egyik jellemző sajátosságaként említi „A nagyerejű robbanóanyagok széleskörű felhasználását”, mely már az orosz-japán háborúban „újdonságot eredményezett a tűzér-ségnél”. Egy másik, „A moszkvai felkelés tanulságai” c. cikkében, amelyet 1906-ban írt, V. I. Lenin még egy igen fontos sajátosságra mutat rá — az automata fegyverek elterjedésére és annak a tételnek a helyes-ségére, hogy „a katonai taktika a katonai technika színvonalától függ”. A nagy gondolkodó arra hívta fel a figyelmet, hogy sohasem szabad elfeledkezni a katonai technika új eredményéről.

A háború menetében és kimenetelében rendkívül nagy jelentősé-
gűek az ország morális lehetőségei. Az összes előző háborúban is a hadsereg morális ereje mindig hatalmas jelentőségű volt. „Minden háborúban — mutatott rá Lenin — a győzelem végeredményben azoknak a tömegeknek morális állapotától függ, amelyek a harcmezőn vértüket ontják.”⁷ A modern háborúban, amikor nemcsak a hadsereg, hanem az egész nép harcol, amikor a harci tevékenység igen hosszúra nyúlik, amikor a harc legújabb eszközeit alkalmazzák, a nép és a hadsereg erkölcsi szelleme, a hősiesség (megnyilvánulásai) a fronton és a hátszországban, különös jelentőséggel bír a győzelem elérésében. A nép és a hadsereg erkölcsi állapotának szilárdsága a társadalom osztályjellegétől, az ország társadalmi gazdasági rendjétől, a vívott háború jellegétől függ. „...A háború céljai és okai a tömegek tudatára hatalmas befolyással bírnak és biztosítják a győzelmet.”⁸ — mondja Lenin.

Azoknak a háborúknak az igazságos jellege, amelyeket a szovjet állam kénytelen viselni, a Szovjet Hadsereg morális erejének hatalmas forrása. „Sohasem fogják legyőzni azt a népet — írta Lenin —, amelynek munkásai és parasztjai nagy többségükben felismerték, megérez-
ték és tisztába jöttek vele, hogy saját hatalmukat a szovjethatalmat — a dolgozók hatalmát védelmézik...”⁹

Lenin sok munkájában beszél arról, hogy milyen befolyással van a háború jellege és a hadsereg harci szelleme a háború vezetésnek módjaira és formáira — a hadművészetre. Lenin érdeme a háború osztályozása, felosztása két jellegűre: igazságosra és igazságtalanra. A háború jellegét helyesen megérteni — tanította Lenin — azt jelenti, hogy felismerni ennek vagy annak a háborúnak az okát, a mozgóerőit, felismerni az erőviszonyokat és a háború fejlődésének perspek-tíváit.

⁷ Lenin művei 31. köt. 155. old. oroszul.

⁸ Uo.

⁹ Lenin művei 29. köt. 322. old.

Az igazságos háborúk haladó szerepet játszanak. Ezekben a háborúkban születik meg a nép és a hadsereg magasfokú hazafisága és ezzel együtt hatást gyakorolnak a hadművészet fejlődésére.

II.

A haditudomány kidolgozása számára igen nagy jelentőségű volt, hogy Lenin feltárta és megalapozta azt az általános törvényt, mely a háború vezetésének alapja az imperializmus korában. Még 1905 januárjában a „Port-Artur eleste” című cikkében Lenin megírta: „Visszavonhatatlanul elmúltak azok az idők, mikor a háborút zsoldosok vagy a néptől félig-meddig elszakadt kaszt képviselőivel viselték. A háborúkat ma a népek viselik...”¹⁰

Következésképpen az imperializmus korszakának háborúi különböznek az előző korszakok háborúitól: ezeket a népek folytatják, hatalmas hadseregek és embermilliók vesznek részt benne, melyek táplálják a frontot haditechnikával és élelemmel; a háború folyamán és kimenetelében tehát döntő jelentőséggel bírnak a néptömegek és a néptömegeknek győzniakarása.

A háború „kiváló emberanyagot”,¹¹ állóképes hadsereget, és olyan fegyverzetet követel, amely meg kell hogy feleljen „az illető kor technikai színvonalának”.¹² A háborúban az győz, aki kiváló minőségű, jól felfegyverzett és számbelileg megfelelő hadsereggel rendelkezik.

A néptömegek — ahogy Lenin tanítja — a történelmi fejlődés és a háborúvezetés döntő erői. Azonban a néptömegek elismerése fő alkotó erőként minden társadalomban és főerőként a háborúban nem jelentheti a személyiség és a hadvezér szerepének tagadását vagy kisebbitését a történelemben. A háború vezetésében igen nagy szerepet játszanak a szubjektív tényezők, az embertömegek alkotó tevékenysége és a hadvezér.

V. I. Lenin követelte, hogy a kiemelkedő személyiségek tevékenységét a néptömegek tevékenységével és az osztályharcra kapcsolatban vizsgálják. A személyi kultusz, mely a történelmet a hősök, a királyok és a hadvezérek tevékenységére vezeti vissza és ignorálja a tömegek, az osztályok, a pártok szerepét, káros a népnek. Lenin határozottan harcolt a személyiségek történelmi szerepe tudományos marxista értelmezésének elferdítése és a személyi kultusz kialakítása ellen.

Ismeretes, hogy a Szovjetunióban az utóbbi években az irodalomban, különösen a katonai és hadtörténelmi irodalomban durva hibá-

¹⁰ Lenin művei 8. köt. 37. old.

¹¹ Uo. 38. old.

¹² Lenin művei 29. köt. 490. old.

kat követtek el a néptömegek, osztályok, pártok és hadvezérek háborúban való szerepének értelmezésében. A polgárháború és a Nagy Honvédő Háború hadművészete történelmének tárgyalásánál nem elég szélesen mutatták meg a néptömegeknek és a kommunista pártnak, mint győzelmeink vezetőjének, szervezőjének a szerepét — és ugyanakkor túlértékelték J. V. Sztálin szerepét és minden győzelmet az ő hadvezéri tevékenysége eredményeként mutattak be. Ugyanakkor nem írtak Lenin katonai tevékenységéről, arról, hogy ő hozta létre és ő fejlesztette ki a szovjet állam katonai védelmének elvi alapjait. A Nagy Honvédő Háború legfontosabb hadműveleteinek tárgyalásánál még csak meg sem emlékeztek a kiemelkedő szovjet hadvezérekről, akik a csapatokat irányították ezekben a hadműveletekben.

A leninizmus azt tanítja, hogy a szovjet emberek, a Szovjet Hadsereg és a katonai parancsnokok alkotó tevékenysége a háború folyamán a társadalmi fejlődés objektív törvényeinek és a fegyveres harc törvényszerűségeinek felhasználására támaszkodik. A hadsereg és a hadvezérek tevékenysége történelmileg meghatározott. Tevékenységüknek objektív alapja a társadalmi élet anyagi feltételeinek fejlődése és az anyagi javak termelési módjainak változása. „...a történelmi szükségszerűség gondolata — írta Lenin — egyáltalán nem csökkentti a legkevésbé sem a személy szerepét a történelemben...”¹³

A háború kimenetelének záloga az objektív feltételekben van, de ezek a feltételek magukban nem elégségesek a győzelemhez. A győzelem az objektív és szubjektív tényezők együttes hatásának az eredménye. Az a hadvezér, aki a történelmi szükségszerűségnek megfelelően cselekszik, győzelmet arat. Az a hadvezér, aki kihasználja és támaszkodik a törvényszerűségekre, előre viszi a hadművészetet. „A történelmi érdemeket — amint Lenin aláhúzta — nem aszerint ítélik meg, hogy mit nem adtak a történelmi személyiségek a korabeli követelményekhez viszonyítva, hanem aszerint, hogy milyen újat adtak az elődeikhez viszonyítva.”

A katonai kérdésekkel kapcsolatos alapvető lenini tételek — a modern háború jellegéről, a néptömegek szerepéről, anyagi és morális erejükről a győzelem elérésében, és más tényezőkről, melyek eldöntik a háború sorsát — kulcsát képezik a háború perspektívája és a Szovjetunióknak az agresszorok felett való elkerülhetetlen győzelme megértésének. Ezek a tanítások megmutatják a fegyveres harc törvényszerűségeinek függő viszonyát a társadalmi és az államrendtől.

Lenin érdeme, hogy megalapozta azt a törvényt, amely a győzelmes háború vezetésének alapja, vagyis a háborúban az győz, aki fölényrel rendelkezik a gazdasági, morális és katonai tényezők terén.

¹³ Lenin művei 1. köt. 158. old.

III.

V. I. Lenin, miközben a proletariátus fegyveres harcát vezette a kizsákmányolók és a fiatal Szovjet Köztársaság külső és belső ellenségei ellen, kifejlesztette és konkretizálta az új viszonyokra vonatkoztatva Marx és Engels tételét a fegyveres harcról, mint művészetről.

Az októberi fegyveres felkelés előkészítésének és lefolyásának periódusában Lenin sokoldalúan kidolgozta a proletariátus harcának módszereit és formáit. Egy kívülálló tanácsai című munkájában Lenin megadja a fegyveres felkelés klasszikus meghatározását, amely mint a politikai harc egy különleges formája, külön törvényeknek van alárendelve és aláhúzza, hogy „a felkelés, mint a háború is, művészet”.

A polgárháború és a katonai intervenció éveiben írott műveiben és széleskörű katonai levelezéseiben Lenin a fegyveres harc művészetének sok kérdését eldöntötte. V. I. Lenin bebizonyította a reguláris Vörös Hadsereg létrehozásának szükségességét, rámutatva arra, hogy a reguláris hadsereg „minden osztály megszilárdult hatalmának, s így a proletariátus megszilárdult hatalmának is jellemző sajátosága”.¹⁴ Lenin kidolgozta a legmagasabb katonai tanácsról szóló tételét és meghatározta annak feladatait.

Lenin, miközben vezette a Munkás-Paraszt Védelmi Tanácsot, közvetlenül foglalkozott a Vörös Hadsereg és flotta megerősítésével, a kiképzés, nevelés és fegyelem, a parancsnoki káderek kiválasztásának és előkészítésének kérdéseivel, a legfelső katonai szervek szervezésével, vezette munkájukat és előkészítette a haditevékenységet, az erők átcsoportosítását és összevonását, megválasztotta a főcsapás irányát és idejét, koordinálta a frontok tevékenységét, a csapatok átdobását egyik frontról a másikra, mozgósította a szállító eszközöket a hadsereg mozgékonyságának fokozására stb. Lenin leveleiben találunk pl. a repülőgépek, páncélvonatok, hadihajók harci felhasználásával kapcsolatos kérdésekkel. Lenin sok időt és erőt áldozott, hogy biztosítsa a hadsereg ellátását fegyverekkel és élelemmel.

V. I. Lenin megadta az alapvető eszmei útmutatásokat a háború vezetésének formáiról és módjairól, a stratégia és politika kölcsönhatásáról, a haditevékenység döntő jellegéről. Minden új társadalmi és gazdasági formának megvan a maga hadserege és hadművészete. „A proletárforradalom és a renegát Kautsky” című munkájában, melyet 1918-ban írt, Lenin rámutatott arra, hogy az új társadalmi osztály mely a hatalom felé tör, nem tudta soha és jelenleg sem tudja kivívni és megerősíteni a hatalmat, csak úgy, ha teljesen felbomlasztja a régi hadsereget és fokozatosan, nehéz polgárháborúban, létrehozza az új hadsereget, az új fegyelmet, az új osztály új harci szervezetét.¹⁵

¹⁴ Lenin művei 29. köt. 295. old.

¹⁵ Lenin művei 28. köt. 291. old.

A polgárháború folyamán létrejöttek a haditevékenység és a háború vezetésének új formái és módszerei. Az új hadművészet és a háború vezetésének új módszerei sajátos törvényeknek vannak alárendelve. Ismeretes, hogy az általános törvények mellett minden új gazdasági forma elkerülhetetlenül létrehoz külön törvényeket, „... amelyek valamely adott társadalmi szervezet keletkezését, fennállását, fejlődését, halálát, s egy másik, magasabb rendű szervezettel való felváltását szabályozzák”.¹⁶ Ezek a különleges törvények meghatározzák a fegyveres harc új törvényszerűségeinek megjelenését is, melyek kifejezik a háború, a harci tevékenység vezetésének természetét és lényegét, ezekre a módszerekre jellemző belső, szükségszerű kapcsolatokat, különböző jelenségek kölcsönös függőségét és hatását.

„A partizánháború” című cikkében Lenin rámutatott arra, hogy a marxizmus nem korlátozza a mozgalmat a harc valamilyen egy meghatározott formájára. Elismeri a harc legkülönbözőbb formáit és „nem kigondolja” őket, hanem csak általánosítja, szervezi és tudatosságot ad a harc olyan formáinak, melyek a mozgalomban jönnek létre. A marxizmus, hangsúlyozza Lenin, nem korlátozza magát a harc lehetséges és már létező formáira, hanem elismeri a harc új formáinak elkerülhetetlenségét, melyek az adott társadalmi konjunktúra megváltozásával jelentkeznek. A marxizmus feltétlen megköveteli a harc formáinak történelmi vizsgálatát.

A szovjet hadművészetet minden történelmi szakaszban, amikor a szovjet államot az imperialista hatalmak részéről fegyveres támadás éri, nem önkényesen alakítják ki, hanem elszakíthatatlan kapcsolatban a konkrét körülményekkel, amelyek okozatilag meghatározzák a harc konkrét, s nem pedig akármilyen formáit és módszereit.

Lenin génusza meghatározta, hogy az imperializmus szülte világháborúk és ezeknek a háborúknak a jellege lényegesen bonyolultabbá tették a stratégiát, a politikai és a stratégia közötti kölcsönös kapcsolatot. A világháborúkat a fegyveres harc átfogó lendülete jellemzi, sokmillió hadseregeket és hatalmas területeket vesznek igénybe. A fegyveres erők előkészítése és felhasználása az ilyen háborúkban és ezeknek a vezetése, ami éppen a katonai stratégia területe, hatalmas erőfeszítéseket és a harc új formáit követelik meg.

A katonai stratégia a háború sorsát eldöntő gazdasági és morális tényezők helyes és mindent átfogó felhasználásán alapszik. A politikának, mely vezeti a stratégiát, a stratégia elé ereje szerinti feladatokat kell állítania és a háború folyamán figyelembe kell vennie a stratégiai eredményeket. A politika és a stratégia helyes kölcsönhatása a győzelem egyik döntő feltétele. A polgárháború éveiben, amikor Lenin a Munkás-Paraszt Védelmi Tanácsot vezette, ragyogó példáit adta a politikai és stratégiai vezetésnek.

¹⁶ Lenin művei 1. köt. 167. old.

A stratégiát — tanítja Lenin — át kell, hogy hassa a legnagyobb határozottság és rá kell irányítani „az ellenség kíméletlen kiirtására”. Amikor harcolnak, „az ellenséget nem ütni kell, hanem megsemmisíteni”.¹⁷

Ezek a ragyogó tanítások a szovjet katonai stratégia alapjai. A támadó tevékenységet, húzza alá Lenin, rendkívül aktívan kell vezetni, ki kell harcolni az első sikert és sikerről sikerre menni szüntelen támadással, ki kell használni az ellenség fejvesztettségét. A csapások legyenek gyorsak és határozottak. Az erőket a csapásokra összpontosítani kell és a támadások irányuljanak „az ellenség fő erőforrásaira”. Lenin elítélte a háborúk úgynevezett kabinetvezetését és fentről, az objektív feltételeknek ellentmondó, kitalált harci formák erőszakolását.

Lenin több munkájában beszél a fegyveres harc két formájáról: a támadásról és védelemről. Lenin figyelmeztet arra, hogy szükséges a rendelkezésre álló erők helyes felhasználása a támadásban és a támadás pillanatának helyes megválasztása, és rámutat arra, hogy a támadás előkészítésének megkésése mindent felboríthat. A támadó csapatoknak biztosítani kell az elfoglalt területet. A helyzettől függően — mondja Lenin — a győztes fél néha kénytelen megállítani a támadást, hogy összeszedje erőit, feltöltse a hadianyag tartalékot, kijavítsa és megerősítse a közlekedési vonalakat, új raktárakat építsen és új tartalékot vonjon előre stb. A győztes fél támadásának ilyen fajta megállítására ilyen körülmények között szükséges ahhoz, hogy az ellenségtől elhódítsa a megmaradt területeket, vagyis az ilyen tevékenység szükséges a teljes győzelem érdekében. Ami a védelmet illeti, Lenin rámutat arra, hogy az legyen hozzáférhetetlen.

Nagy jelentőséget tulajdonít Lenin az ütközet előkészítésének. „... minden ütközet — mondotta — magában foglalja a vereség absztrakt lehetőségét, és ez a lehetőség csakis az ütközet szervezett előkészítésével csökkenthető.”¹⁸ Az összes csapatok aktívan kell hogy részt vegyenek az ütközetben. Nem szabad hasonlítani arra a hadvezérré, amelyik olyan ügyetlenül helyezte el csapatait, hogy nagyobb részük nem vett részt aktívan az ütközetben.¹⁹

Lenin gyakorlati katonai tevékenysége során azon igyekezett, hogy az ellenségre gyors és váratlan csapásokat mérjenek. Egyúttal Lenin figyelmeztetett, hogy az ellenség részéről nem kell megengedni ilyen váratlan csapásokat. Lenin megkövetelte a szovjet csapatoktól az éberséget. A katonai éberséget a legmagasabb fokra kell kifejleszteni — mondta Lenin. — Elveszíteni a fejünket vagy elaludni, ez azt jelenti, hogy mindent elveszítettünk.²⁰

¹⁷ Lenin katonai levelei. 77. old. oroszul.

¹⁸ Lenin művei 5. köt. 497. old.

¹⁹ Lenin művei 11. köt. 162. old.

²⁰ Lenin művei 29. köt. 456. old.

V. I. Lenin felhívta a szovjet parancsnoki káderek figyelmét az ellenség helyes értékelésének szükségességére is. Az imperialista államok nagy, jól felszerelt és előkészített hadseregekkel rendelkeznek. Az ellenség erőinek leértékelése hatalmas károkat okozhat. Amikor harcolunk, nem a könnyű győzelemre kell irányt venni, hanem a legnagyobb erőfeszítésre, kihaszánálva a legkisebb lehetőséget is, hogy csapást mérjünk az ellenségre. Nem szabad elkapatni magunkat, hanem tanulmányozni kell az ellenséget. „Oktalanság, sőt bűn az olyan hadsereg magatartása, amely nem készül fel arra, hogy bánni tudjon mindazokkal a fegyverfajtákkal, harci eszközökkel és harci módszerekkel, amelyekkel az ellenség rendelkezik vagy rendelkezhet.”²¹ Az ellenség erős és gyenge oldalainak helyes értékelése egyike a döntő feltételeknek a győzelem kivívásához.

A kommunista párt, Lenin hagyatékához hűen, a Nagy Honvédó Háború éveiben fényes példáját mutatta az ország gazdasági, morális és katonai lehetőségei mozgósításának az ellenség fölötti győzelem eléréséhez. Lenin tanítása a győzelem elérésének feltételeiről ma is alapja a kommunista párt tevékenységének az ország védelmi képességének erősítésében, a Szovjet Fegyveres Erők harci erejének növelésében.

Lenin tanítása a gazdasági feltételek döntő és egyre növekvő befolyásáról a katonai szervezetekre, az a tanítás, hogy a korszerű háborút a népek viselik, hogy a háború minden nép egész gazdasági és morális erejének próbája, a front és a hátsó rész egységéről szóló tanítás — ezek határozzák meg a szovjet haditudomány összességét. A haditudományt azonban nem szabad azonosítani a hadművészettel. A haditudomány szélesebb, átfogóbb fogalom, mint a hadművészet. A haditudomány, a hadművészet kérdésein kívül figyelembe veszi az ország gazdasági és morális lehetőségeit is.²²

A szovjet haditudomány az új társadalmi rend viszonyai között, a kommunista párt politikájának és ideológiájának alapján, a társadalmi fejlődés objektív törvényei helyes megértésének és felhasználásának alapján lett kidolgozva. Ez lehetőséget ad a szovjet haditudománynak nemcsak arra, hogy helyesen értékelje a hadügy jelenlegi helyzetét, hanem arra is, hogy előre lássa annak további fejlődését. Lenin úgy vélte, hogy a haditudomány, a katonai ismeretek egyik fegyvere, amelyet a néptömegek és az osztályok felhasználnak a nagy történelmi összecsapások eldöntésében. Lenin osztorozta a talmudizmust és a dogmatizmust. „... ne alacsonyítsátok le — mondotta Lenin — a mi forradalmi tudományunkat a merőben könyvdogma szintjére...”²³

Az élenjáró alkotó tudomány nem tűr egyszer s mindenkorra megállapított szabályt és dogmát. A hadművészet is állandóan új tapasztala-

²¹ Lenin művei 31. köt. 87. old.

²² Bulganyin: 30 éves a Szovjet Fegyveres Erő. 1948. 12. old. oroszul.

²³ Lenin művei 8. köt. 213. old.

latokkal gazdagodik, és annak jelenségei változásokon mennek keresztül, a megváltozott feltételeknek megfelelően. Lenin azt tanította, hogy határozottan el kell vetni az elavult harci formákat és újakkal kell felváltani őket. Észre kell venni az új jelenségeket, és nem szabad korlátozni magunkat a régen ismert igazságok ismétlésére. Minden oldalról meg kell vizsgálni a hadművészetnek ezt, vagy azt a jelenségét. Minden kérdést csak úgy lehet komolyan és biztonsággal tárgyalni — írta Lenin —, ha történelmi áttekintést nyerünk fejlődéséről egészében, „ne feledkezzünk meg az alapvető történelmi összefüggésekről, s minden kérdést abból a szempontból vizsgáljunk, hogyan jött létre a szóbanforgó jelenség a történelem folyamán, milyen főbb szakaszokon ment át a fejlődés során, s ennek a fejlődésnek szempontjából vizsgáljuk meg, hogy mivé lett most.”²⁴

Lenin művei alapvető elvi útmutatásokat tartalmaznak az imperializmus korszakának háborúira vonatkozóan. Ezek a lenini útmutatások felfegyverzik a szovjet katonai kádereket az imperializmus és a proletárforradalmak korszaka fegyveres harcainak törvényszerűségeinek ismereteivel.

V. I. Lenin kiemelkedő katonai szervező és vezető volt, s hatalmas teoretikusa a háborúnak, a hadsereg és a katonai elmélet kérdéseinek.

*

A nagy Lenin hagyatékát megvalósítva a kommunista párt, Lenin tanítványai és harcostársai a szovjet haditudományt soha nem látott magasságra emelték, létrehozták a fejlődéséhez szükséges legjobb feltételeket.

A kommunista párt iránymutatásával és vezetésével a szovjet katonai vezetők sikeresen oldják meg az eléjük tűzött feladatokat, amelyek a szovjet állam katonai erejének és harci készenlétének fejlesztésére irányulnak.

A Szovjetunió életében kiemelkedő esemény volt a Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. kongresszusa. A XX. kongresszus lenini eszméktől áthatott határozatainak hatalmas jelentősége van a Szovjet Fegyveres Erők további korszerűsítésére és a szovjet haditudomány kidolgozására számára. Ezek a határozatok megtanítanak a marxizmus—leninizmus elméleteinek alkotó felhasználására a hadügyben. Végrehajtva Lenin követelését, szükséges tovább erősíteni az egyszemélyi vezetést a Fegyveres Erőkben, emelni a katonai fegyelmet, kifejleszteni a kezdeményezést, és kiválóan elsajátítani a korszerű haditechnikát. A Szovjetunió erős védelmi képességének, a Szovjet Fegyveres Erők legyőzhetetlenségének forrása a szovjet társadalmi és államrendben, a lenini úton haladó kommunista párt helyes vezetésében, a párt, a kormány és az egész szovjet nép megbonthatatlan egységében van.

²⁴ Lenin művei 29. köt. 484. old.